

Kommunstyrelsen
Anna Jungmarker
Epost: anna.jungmarker@vasteras.se

Kopia till
[Klicka här för att ange text.](#)

Kommunstyrelsen

Tjänsteutlåtande - Revidering av klimatmål

Förslag till beslut

Förslag till kommunfullmäktige

1. Nytt klimatmål för Västerås som geografiskt område antas:
Västerås ska uppnå netto-noll utsläpp av växthusgaser senast år 2040. Utsläppen ska minska med 10 % per år för att ligga i linje med Parisavtalets åtagande för att nå målet om högst 1,5 graders uppvärmning. 10 % av utsläppen får kompenseras.
2. Nuvarande klimatmål i Klimatprogram 2017–2020 antaget av kommunfullmäktige den 1 juni 2017 upphävs.

Ärendebeskrivning

Nuvarande klimatmål för Västerås som geografiskt område antogs av kommunfullmäktige den 1 juni 2017. Det finns anledning att se över och anta nya klimatmål så att de bättre stämmer överens med Parisavtalet och den utmaning klimatförändringarna ställer Västerås inför.

Stadsledningskontoret har till kommunstyrelsen lämnat följande förslag till beslut:

Förslag till kommunfullmäktige

1. Nytt klimatmål för Västerås som geografiskt område antas:
Västerås ska uppnå netto-noll utsläpp av växthusgaser senast år 2040. Utsläppen ska minska med 10 % per år för att ligga i linje med Parisavtalets åtagande för att nå målet om högst 1,5 graders uppvärmning. 10 % av utsläppen får kompenseras.
1. Nuvarande klimatmål i Klimatprogram 2017-2020 antaget av kommunfullmäktige den 1 juni 2017 upphävs.

Beslutsmotivering

Klimatförändringarna kommer att påverka oss på olika sätt. Det är inte bara konsekvenser som extremväder, havsnivåhöjning och förlust av biologisk mångfald. Den globala uppvärmningen kommer även att påverka ekonomin genom skador på infrastruktur, förlust av skördar, produktionsbortfall och kostnader för anpassningsåtgärder. Att hantera klimatförändringarna kan också skapa vissa ekonomiska möjligheter genom att främja innovation, nya industrier och gröna arbetstillfällen.

Vår hälsa och livsmedelssäkerhet påverkas exempelvis genom försämrad luftkvalitet, torka och hetta, översvämningar och spridning av sjukdomar. Även frågor om social rättvisa och säkerhet kan kopplas till klimatförändringar då det ofta är de mest sårbara människorna och samhällena som påverkas vilket ökar risken för konflikter och migration när människor tvingas fly från sina hem.

Det är därför viktigt att vi alla tar ansvar för att minska våra utsläpp av växthusgaser och arbetar för att begränsa de negativa effekterna av klimatförändringar.

Parisavtalet och budgetperspektivet

Parisavtalet är en internationell överenskommelse som antogs av 196 länder vid FN:s klimatkonferens (COP21) i Paris den 12 december 2015. Avtalet syftar till att bekämpa klimatförändringarna genom att begränsa den globala uppvärmningen till väl under 2 grader och sträva efter att begränsa uppvärmningen till 1,5 grader.

En stor andel av utsläppen av växthusgaser ackumuleras i atmosfären. Det är detta som gör att koncentrationen av växthusgaser ökar löpande och driver på klimatförändringarna. När utsläppen minskar, minskar inte koncentrationen, den ökar bara i en lägre hastighet. Därför måste utsläppen minska kraftigt för att kunna bromsa klimatförändringarna och temperaturökningen så mycket det går.

Det är alltså den totala mängden växthusgaser som släpps ut i atmosfären över tid som är viktig och IPCC (FN:s klimatpanel) beräknar hur stora utsläpp som kan tillåtas för att hålla sig till en viss temperaturökning, en så kallad växthusgasbudget. Budgeten är global men kan brytas ned till nationell och lokal nivå och en sådan budget har tagits fram för Västerås och visar hur stora utsläpp som kan tillåtas lokalt. Det är denna mängd växthusgaser vi har att förvalta för att ligga i linje med Parisavtalet.

Nuvarande klimatmål

Nuvarande klimatmål för Västerås som geografiskt område antogs av kommunfullmäktige den 1 juni 2017 och är följande:

MÅL 2030: År 2030 ska de samlade utsläppen av växthusgaser i Västerås ha minskat med 80 procent per invånare jämfört med år 1990.

Det innebär att de samlade utsläppen av växthusgaser från produktion av el och fjärrvärme ska vara noll. Utsläppen av växthusgaser från vägtrafiken måste vara 80 procent lägre jämfört med 2010 års nivå.

MÅL 2040: År 2040 ska de samlade utsläppen av växthusgaser per invånare i Västerås vara nära noll.

Nära noll definieras här som 85 % lägre utsläpp än 1990 och resterande 15 % får kompenseras

Det fanns också ett mål till år 2020 om att minska utsläppen av växthusgaser med 60 % per invånare jämfört med 1990. Produktionen av el och fjärrvärme skulle till 2020 ställas om till 100 procent förnybara och återvunna bränslen för hög resurseffektivitet och minskad klimatpåverkan. Målet till år 2020

uppfylldes och detta redovisades till kommunfullmäktige våren 2022 i samband med att nuvarande klimatmål aktualiserades.

Förslag till nytt klimatmål

Det finns anledning att se över klimatmålen för Västerås geografiska område för att bättre stämma överens med Parisavtalet och den utmaning klimatförändringarna ställer Västerås inför. Det har också skett en utveckling av standarder för formulering av klimatmål sedan nuvarande mål antogs. Nu är det vanligt att man antar så kallade vetenskapsbaserade mål eller Science-based Targets, SBTs.

Vetenskapsbaserade mål är mätbara och genomförbara mål som ligger i linje med planetens gränser och samhällliga hållbarhetsmål. När det gäller klimat ska målet ligga i linje med Parisavtalet och definierar i vilken skala och takt som målet behöver uppnås¹. Att ta fram en växthusgasbudget är en väg för att sätta vetenskapsbaserade klimatmål.

Utifrån ovanstående har ett förslag till nytt klimatmål tagits fram:

”Västerås ska uppnå netto-noll utsläpp av växthusgaser senast år 2040. Utsläppen ska minska med 10 % per år för att ligga i linje med Parisavtalets åtagande för att nå målet om högst 1,5 graders uppvärmning. 10 % av utsläppen får kompenseras.”

Förändringar jämfört med nuvarande klimatmål

Nuvarande mål har flera målår och olika procentsatser att hålla reda på. Genom ovanstående förslag förenklas målstrukturen till endast ett mål och en kortare och tydligare formulering. Målet ligger även väl i linje med det övergripande målet i Program för ekologisk hållbarhet som anger att Västerås är långsiktigt ekologiskt hållbart senast år 2045².

När det gäller omfattningen av utsläppen baseras nuvarande mål på statistik av de territoriella utsläppen av växthusgaser inom scope 1 och 2, dvs utsläpp från de aktiviteter som sker inom kommunens gränser. Samma utsläppsstatistik används för att beräkna växthusgasbudgeten så det nya målförslaget innebär ingen förändring i omfattning av utsläpp.

Nuvarande mål är formulerat som ett relaterat mål till antalet invånare i Västerås. Denna del tas bort så att det blir ett absolut mål. Det är en ambitionshöjning eftersom invånarantalet ökar i Västerås och utsläppen varje år har kunnat fördelas på allt fler invånare och med nuvarande målformulering uppvisat en högre minskning i procent per invånare än den absoluta minskningen i procent.

En ytterligare ambitionshöjning är den tillagda minskningstakten. Den syftar till att genomföra utsläppsminskningar kontinuerligt och inte vänta till sista minuten som dagens målformulering tillåter. En växthusgasbudget måste förvaltas klokt för att räcka under hela omställningstiden och tidiga

¹ <https://sciencebasedtargetsnetwork.org/wp-content/uploads/2021/04/SBTs-for-cities-guide.pdf>

² <https://www.vasteras.se/download/18.a122a701776dd021884fd1f/1613488102113/Program%20f%C3%B6r%20Ekologisk%20h%C3%A5llbarhet.pdf>

minskningar av utsläppen kommer att vara viktiga för att minska takten på temperaturhöjningen. Uppfylls inte 10 procentens minskning ett år kommer procentsatsen att bli högre kommande år för att budgeten ska kunna hållas.

I dagens mål tillåts en kompensation om 15 % för att nå netto-noll. Det är ett utrymme främst för de utsläpp som vi inte kan minska av olika skäl, till exempel för beredskapsändamål. Denna andel föreslås minskas till 10 % vilket bedöms som en tillräckligt stor andel. Kompensation innebär att vi betalar för en utsläppsminskning som någon annan genomför.

Kostnader för investeringar och genomförande av åtgärder

Att minska utsläppen av växthusgaser kommer att kräva genomförande av åtgärder och investeringar för kommunkoncernen. Den totala kostnaden är mycket svår att uppskatta men några grova kostnadsberäkningar har gjorts:

Energieffektiviseringar i egna byggnader 150–250 mnkr till år 2030, därefter ytterligare investeringar. Energieffektiviseringar har som fördel att de ger en minskad energikostnad framöver.

Installation av solceller på kommunens byggnader 10–15 tkr/kW.
Solcellerna minskar behovet av inköpt el och är idag en lönsam investering.

Utbyte av fossildrivna personbilar och lätta lastbilar till eldrivna kan innebära en merkostnad vid inköpet men en total besparing när drivmedlet räknas med. Installation av laddare till elbilarna beräknat på att alla kommunala bilar är eldrivna medför en investering på 6,5 mnkr.

Minskade rese- och lokalkostnader och besparing av tid och lokalyta vid distansarbete och distansmöten har inte beräknats men ger ett positivt bidrag.

Samordning, ledning och genomförande av klimatsamarbete mellan näringsliv, offentlig sektor, organisationer och invånare 1,5 mnkr/år.

För att bättre kunna uppskatta och planera kostnader skulle en klimatinvesteringsplan behöva tas fram som tittar på de kommunala investeringar som behöver genomföras för att nå målet.

Förändring i kostnader jämfört med nuvarande klimatmål

Både nuvarande och föreslaget klimatmål har samma slutmål, netto-noll, med troligtvis liknande åtgärder för att nå målet. Därför bedöms kommunens kostnader ungefär lika stora totalt sett med båda målformuleringarna. Skillnaden är när i tid kostnaderna inträffar. Som målet är formulerat idag är det möjligt att skjuta investeringar och åtgärder framåt i tiden vilket gör att det kan bli stora kostnader på kort tid för att lyckas nå målet.

En annan effekt av sena åtgärder är att temperaturhöjningen går fortare vilket medför att risken för skador på samhälle och infrastruktur blir större som i sin tur leder till ökade kostnader för klimatanpassning och återställning. Ett kontinuerligt genomförande av utsläppsminskningar enligt det nya målförslaget medför att investeringar och åtgärder kommer att genomföras fortlöpande och sprider då kostnaderna över en längre tid.

Samhällsekonomiska vinster och andra nyttor

Förutom att det finns uppenbara vinster genom att minska framtida kostnader och beroende av fossila bränslen som exempelvis vid energieffektiviseringar

så finns fler nyttor som arbetet för och effekterna av minskade klimatutsläpp bidrar till.

Genomförande av åtgärder bidrar till att nya jobbomgångar kan skapas exempelvis inom sektorn för förnybar energi. Det kan också skapas nya marknader för lågutsläppsprodukter och dess stödtjänster.

Flera hälsofördelar finns kopplade till minskade utsläpp. Förbättrad luftkvalitet, mindre ljudförurening och förändrade resvanor bidrar till bättre fysisk hälsa hos invånarna och minskade kostnader för sjukvården. Även naturens ekosystem mår bättre och blir mer uthålligt av minskade utsläpp.

Det är också möjligt att tidiga utsläppsminskningar kan undvika framtida kostnader för klimatanpassning och extrema väderhändelser eftersom risken för att det ska inträffa kan minska.

Alternativa kostnader

Om vi inte lyckas med att minska utsläppen i Västerås finns möjligheten att köpa så kallad klimatkompensation. Det kan göras på olika sätt. Antingen låter man någon annan göra utsläppsminskningar på en annan plats som exempelvis bygga ut förnybar energi som ersätter fossil energiproduktion. Det kan också vara utsläpp som fångas in och lagras eller används genom olika tekniker så kallad Carbon Capture and Storage, CCS eller Carbon Capture and Utilization, CCU. Även att köpa utsläppsrätter så att inte någon annan kan använda dem kan vara en möjlighet.

Kostnaden är lite olika beroende på metod men klimatkompensation går att köpa för ungefär 2000 kr/ton koldioxid idag och utsläppsrätterna hade ett medelpris på nästan 1000 kr/ton år 2023³. Om vi skulle klimatkompensera eller köpa utsläppsrätter för alla växthusgasutsläpp i Västerås kommungeografi, ungefär 500 000 ton/år, skulle det bli en kostnad på mellan 500 mnkr och 1 mdkr per år.

Framgångsfaktorer

Klimatutmaningen är en utmaning för hela samhället och tillsammans kan vi hjälpa varandra, nå större framgång och öka takten i klimatomställningen än var för sig. Genom samverkan med övriga engagerade aktörer i samhället som företag, offentlig verksamhet, akademi och civilsamhälle kan vi ta ett gemensamt klimatledarskap. Det kräver dock samordning och kommunen är den gemensamma faktorn som bör ta en ledande roll för att tillsammans med andra aktörer skapa detta samarbete.

Det behövs också en regelbunden uppföljning av det nya målet vilket kommer att ske årsvis med ca 2 års fördröjning på grund av eftersläpningar i statistikunderlaget på nationell nivå. Det är samma statistikdatabaser som till nuvarande mål som kommer att användas. För att alla ska kunna följa hur det går kommer en digital tavla att publiceras på Västeråswebben.

³ <https://www.naturvardsverket.se/vagledning-och-stod/utslappshandel/statistik-och-uppfoljning/>

Konsekvenser av att inte göra något

Kostnaderna av ett förändrat klimat är stora och växande. Mellan åren 1980 och 2022 beräknas klimatrelaterade extrema händelser ha orsakat 220 000 dödsfall och 650 miljarder EUR i ekonomiska förluster inom EU varav 170 miljarder EUR bara de senaste fem åren. Att inte göra något skulle leda till mycket större och växande kostnader under de kommande decennierna. Under perioden 2031–2050 beräknas den ackumulerade ytterligare BNP-kostnaden för en väg som leder till högre global uppvärmning kunna uppgå till 2,4 biljoner EUR i EU, jämfört med kostnaderna för en väg som ligger i linje med Parisavtalet.⁴

Juridisk bedömning

Kommunstyrelsen är behörig att fatta beslut i enlighet med kommunstyrelsens reglemente och kommunallagen.

Ekonomisk bedömning

Jämfört med dagens mål innebär de nya målen inte en ökning av kostnader för kommunen på totalen men en förflyttning av kostnader i tid. Det innebär att åtgärder behöver genomföras kontinuerligt. För att bättre kunna uppskatta och planera kostnader skulle en klimatinvesteringsplan behöva tas fram som tittar på de kommunala investeringar som måste genomföras för att nå målet.

Hållbar utveckling

Arbete för att minska utsläpp av växthusgaser påverkar alla 17 hållbarhetsmål i en positiv riktning.

Helene Öhrling
Stadsdirektör

Per-Inge Hellman
Enhetschef